

MAKTABLARDA NEMIS TILI FANINI O'QITISHNI TAKOMILLASHTIRISH USULLARI

Tairova Sevara Farxodovna

Samarqand davlat chet tillar instituti 2-kurs talabasi

ARTICLE INFO.

Kalit so'zlar: nemis tili, metodik usullar, samarali maqsadlar, interfaol metodlar, ta'lim.

Annotatsiya

Ushbu maqolada nemis tilini o'qitish metodikasining rivojlanish xususiyatlari va ularning o'quvchilar bilimiga ta'siri muhokama qilinadi. Nostandart shakldagi darslar o'quvchilar e'tiborini jalb qiladi, chet tiliga bo'lgan qiziqishni yanada oshiradi va materialni yaxshiroq o'zlashtirishga yordam beradi. Darsning nostandart shakllariga tematik darslar, sayohat, didaktik o'yinlar va, albatta, guruhlarda ishlash kiradi. Maqolada nemis tilini o'qitish metodikasi va nemis tilini o'qitishda qo'llaniladigan zamonaviy texnologiyalar haqida ma'lumot berilgan.

<http://www.gospodarkainnowacje.pl/> © 2024 LWAB.

Kirish. Asrlar davomida nemis tili o'qitish usullari, o'qitishning maqsad va vazifalari maktablar va turli xil o'qitish yondashuvlari mavjud. Chet tilini o'rganishga avvalo davlat, keyin esa jamiyat ehtiyojidan kelib chiqqan holda o'qitishning yangi usullari ishlab chiqildi. Hozirgi kunda o'quv jarayonini yanada samarali va qiziqarli o'tkazish uchun o'qitishning zamonaviy usullardan foydalanish muhim ahamiyat kasb etmoqda. Zamonaviy o'qitish usullari – “o'quvchilarni o'quv materialini o'zlashtirish jarayonida faol fikrlash va amaliyotga undaydigan” usullardir. Quyida maktablarda nemis tilini o'qitishni takomillashtirishning turli usullari muhokama qilinadi.

1. Loyiha usulidagi darslar

Loyiha usuli – har bir o'qituvchi foydalanishi kerak bo'lgan muhim o'qitish usulidir. Bunday usulda talabalar nafaqat nemis tilida ma'lum bir mavzu bo'yicha ma'lumotlarga ega bo'ladi, balki ular birgalikda ishlashni va turli manbalardan ma'lumotlarni tanlash, saralash va qayta ishlashni o'rganadilar.

Masalan, talabalar birgalikda Germaniya madaniyati haqida taqdimot yaratib, eng muhim ma'lumotlarni turli manbalar (kitoblar, jurnallar, internet) orqali izlab topib, sinf va ustoz oldida nemis tilida taqdim etishi va o'z fikrlarini himoya qilishlari kerak bo'ladi.

2. Texnologiyalardan foydalanish

Zamonaviy ta'limda zamonaviy texnologiyalar muhim o'rin tutadi. Bu usul nemis tilini o'rgatish uchun mobil ilovalar, onlayn platformalar, interfaol doskalar, interfaol darsliklar, interfaol mashqlar va boshqalarni o'z ichiga oladi.

Interfaol darsliklar interfaol materiallardan (masalan, video, rasmlar, animatsiya va boshqalar) bevosita sinfda foydalanish imkonini beradi. Birinchi interfaol darsliklar tizimi Chexiya Respublikasida Fraus Verlag tomonidan ishlab chiqilgan. Bu tizim ishlab chiqaruvchilari qatoriga yana

Hueber, Tersoft , Polyglot, Alter, Nova Skola va boshqa olimlar ham kiradi.

3. Turli baholash usullaridan foydalanish

Bu usul o'quvchilarning til bilish ko'nikmalarini o'lchash uchun turli baholash shakllardan foydalanishni o'z ichiga oladi. U nafaqat an'anaviy testlarni, balki og'zaki taqdimotlar, yozma insholar , loyihalar va portfoliolarni ham o'z ichiga oladi . Baholash ta'lim jarayoning muhim qismi hisoblanadi. Ta'lim sifatini hamda o'quvchilarni bilim darajalarini doimiy ravishda nazorat qilib borish, ta'lim jarayoniga muhim yangiliklar kiritishga asos bo'ladi.

Masalan, talabalarni nemis tilida muloqot qilish qobiliyati , eshitish ko'nikmalari bo'yicha yoki guruh loyihalarida ishtirok etish sifati bo'yicha baholash mumkin.

4. Madaniy tadbirlar

Bu usul nemis madaniyati va tarixiga bag'ishlangan turli madaniy tadbirlarni tashkil qilishni o'z ichiga oladi. Bunday tadbirlarni o'tkazishdan maqsad nafaqat Germaniyaning madaniy merosi haqidagi bilimlarni kengaytirish, balki ularda nemis tilini o'rganishga qiziqishlarini uyg'otishdir.

Masalan, tematik ko'rgazmalar, festivallar, madaniy kechalar yoki nemis madaniyati vakillari bilan uchrashuvlar, ya'ni Germaniya markazlari yoki Germaniya elchixonasiga tashrif buyuradigan rassomlar, musiqachilar, aktyorlar, o'qituvchilar va boshqa shu kabi shaxslar bilan uchrashuvlar tashkil qilinishi mumkin .

5. Grammatika-tarjima metodi (GUM)

Bu metodga ko'ra chet tillarini o'qitishning asosiy yo'nalishi tilning rasmiy tuzilishidir. Tarjima mashqlari orqali oddiy jumladan adabiy talabchan matnlarga o'tadigan grammatikani, nutqning tuzilishi, bo'laklari va boshqalarni, shuningdek, so'z boyligini hisobga olgan holda doimiy ravishda mashq qilinadi.

Mashqning boshqa tipik shakllariga, masalan, matn shablonlarini yozma xulosa yoki qayta aytib berish, adabiy matnlarni o'qish, diktant va insholar yoki matn shablonlarini yozishni davom ettirish kiradi. Mashqlarning tuzilishi, shuningdek, tegishli ish vositalari, masalan, grammatikaga havolalar, umumiy maqsadga erishishga, ya'ni matnni to'g'ri lingvistik ifodalashga va tushunishga imkon beradi.

Masalan, tarjimalar(yakka jumlar, qisqa sodda matnlar va nasrlar) nemis tilidan o'z tiliga va aksincha; qayta hikoyalar; yozishni davom ettirish uchun matnlar. Bu yerda ham nemis tilidagi so'zlar beriladi; diktant.

Hozirgi vaqtda maktablarning chet tili o'qituvchisi o'quvchilarga til bilimidagi kamchiliklarni tezda tuzatishga yordam berishi, shuningdek, chet tilidan kasbiy bilim va ko'nikmalarni egallash vositasi sifatida foydalanishga o'rgatishi shart. Shuni ta'kidlash kerakki, chet tilini o'qitish nazariyasi va amaliyotni turli bosqichlarda bilish o'qituvchiga "metodik fikrni keng ta'lim nuqtai nazaridan ko'rish" va afzallik va kamchiliklarini hisobga olgan holda ishda turli uslub va yondashuvlarni birlashtirish imkonini beradi.

Tan olish kerakki, O'zbekistonda nemis tili uzoq vaqtdan beri chet tili sifatida o'qitib kelmoqda. Faqat mustaqilligimiz sharofati bilan biz mamlakatning ichki imkoniyatlarini o'rganishga muvofiq bo'ldik. O'qituvchi dars samaradorligini oshirish uchun turli usullardan foydalanishi kerak. Buning uchun o'qituvchi darslarini oldindan ma'lum tartibda tashkil qiladi. Darsni loyihalash jarayoni ko'plab jarayonlarni o'z ichiga oladi. Zamonaviy pedagogikada talab qilinadigan uslubiy jarayonlar nemis tili darslarida eng muhim omillardan biridir. Maktablarda va oliy o'quv yurtlarda malakali mutaxassislar tayyorlashda zamonaviy o'qitish usullari – interfaol metodlar va innovatsion texnologiyalarning ahamiyati va o'rni juda muhim. Bundan tashqari, pedagogik texnologiya va pedagogik mahoratning bilimi, tajribasi va interfaol usullari o'quvchilarning bilimli va yetuk malakaga ega bo'lishini ta'minlaydi. Innovatsion texnologiya – pedagogik jarayon va o'qituvchi va o'quvchilar faoliyatiga

yangilik va o'zgarishlarni joriy etish, ularni amalga oshirishda birinchi navbatda intrfaol usullarda to'liq foydalaniladi. Taxminlarga ko'ra, interfaol usullar jamoaviy fikrlashga asoslanadi, ya'ni ular pedagogik ta'sir qilish usullari bo'lib, ta'lim mazmunining bir qismi hisoblanadi.

Nemis tili darslarida, odatda, darslar tugashiga bir necha daqiqa qolganda bo'shliqni to'ldirish uchun o'yinlardan foydalaniladi. Ammo chet tilini o'rganishda, o'yinlar o'ynash yuqori ustunlikka ega faoliyat hisoblanadi. O'rganganlaringizni amalda qo'llash eng kata qiyinchiliklardan biridir. Chet tilini o'rgatishda nafaqat o'rganiladigan tilni bilish, balki undan yetarli darajada foydalana olish ham muhim ahamiyat kasb etadi. Hans Aebli aytganidek: "Mashq qilish – bu takrorlash". Mashq qilishning turli xil rag'batlantiruvchi shklaridan foydalanish kerak.

Chet tilida har bir usul muhim: xotira usullaridan tortib, keng ko'lamlari roli o'yinlargacha. Nemis tilini o'rganish hech qachon bu darajada oson bo'lmagan, zamonaviy usullar va resurslar yordamida biz bugungi kunda bu imkoniyatga ega bo'ldik. Muhim emas, siz onlayn platformalardan yoki onlayn repetitorlardan foydalanmasizmi, eng muhimi bu o'zingizga mos uslubni topishingiz va nemis tilini chin dildan o'rganishingizdir.

Tadqiqot materiallari.

Tahlil qilish uchun o'quv materiallari, o'quv qo'llanmalari, pedagogik tadqiqotlar natijalari va maktablarda nemis tilini o'qitish bo'yicha statistik ma'lumotlardan foydalanildi. Ta'limni takomillashtirishning eng samarali usullarini aniqlash uchun qiyosiy tahlil va ekspert baholaridan foydalanildi.

Natijalar va muhokama.

Ijodiy va mustaqil fikrlashni rivojlantirishga innovatsion yondashish, nemis tili darslarida o'quvchi va o'qituvchi izlanishlari uchun asos bo'lib, ta'lim sifati samaradorligini ta'minlaydi. Maktablarda nemis tilini o'qitishni takomillashtirishning turli uslublarini tahlil qilish asosida interfaol usullardan foydalanish, autentik materiallar va faol kommunikativ yondashuv kabi muvaffaqiyatli usullarning asosiy xususiyatlari aniqlandi. Maktablarda nemis tilini yanada chuqurroq o'qitish rejalari va takomillashtirish istiqbollari muhokama qilinmoqda.

Xulosa.

Zamonaviy hayotda bir nechta xorijiy tillarni bilish talab qilinadi, ularni allaqachon o'zlashtirilgan tillarni, shu jumladan ona tilini bilish orqali o'rganish mumkin. Ko'p innovatsion metodlar orasidan o'quvchining ham, o'qituvchining ham talab va ehtiyojlariga javob beradigan usullari tanlash mumkin. Innovatsion texnologiyalarning doimiy ravishda rivojlanishi o'quv jarayoniga xorijiy nutqni tan olish, shuningdek uni tushunishni ta'minlaydigan vositalarni joriy etish imkonini beradi. Turli metod va vositalarni mohirona uyg'unlashtirib, nemis tili kompetensiyasini o'rgatish bilan birga, tilni o'rganishga bo'lgan motivatsiya kerakli darajada saqlanadi.

Adabiyotlar:

1. Abduraxmonov Alisher Abdurasul o'g'li. «Methoden des Deutschunterrichts» (Новости образования: исследование в XXI веке, 1(11))
2. Mgr. Miroslava Čáslavová. «Sudbohmische Universität In Budweis Pädagogische Fakultät» (Cesky Krumlov, 2017)
3. Агаджанова Л.А., Ёлдашова Х.Р., Агаджыкова А.А. «Современные методы обучения немецкому языку и их особенности» (Международный научный журнал «ВЕСТНИК НАУКИ» № 2 (71) Том 2. ФЕВРАЛЬ 2024 г.)

4. Tleumuratova Abadan Bekbanovna. «METHODEN DES FREMDSPRACHENUNTERRICHTS UND IHRE PRINZIPIEN» (Science and innovation, International scientific journal volume 1 Issue 6)
5. Nina Dockner. «Methoden des identitätsorientierten Deutschunterrichts in der Sekundarstufe 1 an einem literarischen Beispiel » (Karl- Franzens Univeraitat Graz, 2018)
6. Yulduz Ro'ziqulovna Jo'rayeva. «Nemis tili o'qitishning faol usullari» (Academic Research in Educational Sciences, 2022)
7. Ниязова Минара Бахрамовна. «МЕТОДЫ СОВЕРШЕНСТВОВАНИЯ ПРЕПОДАВАНИЯ ИНОСТРАННОГО ЯЗЫКА» (Oriental Renaissance: Innovative, educational, natural and social sciences, 2022)
8. Jürgen Gratzke. «Methodensammlung für einen kompetenzorientierten Unterricht» (Co. 2017)
9. Юсупова, Ш. А. (2023). ПСИХОЛОГИЧЕСКИЕ И МЕТОДИЧЕСКИЕ ПРИНЦИПЫ ОБУЧЕНИЯ ИНОСТРАННЫМ ЯЗЫКАМ. *МЕЖДУНАРОДНЫЙ ЖУРНАЛ ИСКУССТВО СЛОВА*, 6(6).
10. Юсупова, Ш. А. (2023). ПЕДАГОГИЧЕСКАЯ КОНЦЕПЦИЯ РАЗВИТИЯ САМОСТОЯТЕЛЬНОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ СТУДЕНТОВ В УСЛОВИЯХ ОНЛАЙН-ОБУЧЕНИЯ. *МЕЖДУНАРОДНЫЙ ЖУРНАЛ ИСКУССТВО СЛОВА*, 6(6).